

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

СОТСЬКОЇ ГАЛИНИ ІВАНІВНИ

на дисертацію **ГАМОЛІНА ПАВЛА ВОЛОДИМИРОВИЧА**

«Підготовка майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти», представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими програмами. Своєчасність та перспективність поданого на рецензування дисертаційного дослідження визначається глобальною трансформацією системи освіти, планетарною цифровізацією та стрімким поширенням штучного інтелекту, що супроводжується ризиком нівелювання художньо-естетичного розвитку підростаючого покоління, формування його світогляду засобами образотворчого мистецтва, творення гармонійної та всебічно розвиненої особистості дитини, що покладено в основу статутної діяльності більшості вітчизняних позашкільних закладів освіти художнього профілю навчання. У цьому контексті перед вищою освітою постає першорядне завдання – забезпечити якісну підготовку майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до виконання трудових функцій саме у позашкільних арт-інституціях, освітньо-виховний процес яких має свою специфіку та суттєво відрізняється від загальноосвітніх закладів.

На основі аналізу наукової літератури у міждисциплінарному контексті та практики підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти, дисертантом цілком справедливо наголошується на наявності протиріч, які автор вирішує у процесі власних дослідно-експериментальних пошуків; а саме: між запитом суспільства у компетентних викладачах, здатних засобами образотворчого мистецтва сформувати всебічно розвинену, гармонійну особистість

вихованця (у тому числі – учня з особливими освітніми потребами) позашкільного закладу освіти та частковим й фрагментарним використанням наявного потенціалу освітніх ресурсів закладів вищої освіти щодо формування професійної мистецько-педагогічної компетентності у майбутніх викладачів; між необхідністю підвищення професійного рівня викладачів-художників, спроможних надавати якісні освітні послуги «поколінню Альфа» в умовах сучасного освітнього середовища позашкільних закладів освіти, та неузгодженим змістовим наповненням освітнього процесу у закладах вищої освіти із палітрою професійних компетентностей, визначених професійним стандартом «Викладач мистецької школи (за видами навчальних дисциплін)»; між запитом вихованців позашкільних закладів освіти та їх законних представників на інноваційні, креативні форми навчання, індивідуальний підхід до роботи з учнями з різними мистецькими здібностями та стандартизованими й традиційними програмами підготовки майбутніх викладачів-художників, переважанням консервативних підходів у підготовці фахівців у царині образотворчого мистецтва.

Схвально, що тема дисертації цілком відповідає основним напрямкам наукових тем кафедри психології та педагогіки ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»; а саме: «Теоретичні та методичні засади моделювання компетентнісної професійної освіти у контексті євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0117U000784) і «Теоретико-методологічні засади професійного становлення фахівця в інноваційному соціокультурному просторі» (державний реєстраційний номер 0122U200059).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, сформульованих у дисертації. Аналіз змісту дисертації та опублікованих П.В. Гамоліним праць дає підстави для висновування про наукову обґрунтованість й достовірність викладених автором результатів. Так, відповідно до теми дисертації, Павло Володимирович чітко сформулював науковий апарат дослідження, застосував адекватні завданням методи наукового пошуку, що уможливило успішне досягнення поставленої мети –

обґрунтувати теоретичні засади підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти, розробити та експериментально перевірити комплекс педагогічних умов, які скеровані на формування готовності майбутніх викладачів-митців до означеної трудової діяльності. Окрім того, ретельно вивчена дисертантом джерельна база, яка складається з 373 найменувань, дозволила автору започаткованої розвідки більш глибоко дослідити означену проблематику.

Дослідно-експериментальна робота була здійснена впродовж 2019–2024 років на базі чотирьох вітчизняних закладів вищої освіти: ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля» (довідка про впровадження № 502 від 28.08.2025 р.), Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара (довідка про впровадження № 88-904-36 від 17.06.2025 р.), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка про впровадження № 17 від 25.06.2025 р.), Криворізького державного педагогічного університету (довідка про впровадження № 08-517/3 від 01.09.2025 р.). Загалом, до педагогічного експерименту було залучено 104 здобувачі бакалаврського рівня зі спеціальностей 014.12 Середня освіта (образотворче мистецтво) та 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, які були поділені на дві групи (експериментальна та контрольна), а також 14 науково-педагогічних працівників указаних закладів вищої освіти, що є цілком прийнятним контингентом для такого типу дослідження.

Відзначимо, що логіка викладу теоретичного та експериментально-дослідного матеріалу відповідає темі дослідження, її об'єкту, предмету, меті, гіпотезі, що дозволило на належному рівні висвітлити перебіг дослідно-експериментальної роботи. Зміст роботи та аналіз основних положень дисертації підтверджує досягнення мети та вирішення поставлених завдань дослідження. Вцілому, вважаємо, що дисертація виконана на достатньо високому науковому рівні.

3. Наукова новизна і достовірність наукових положень дисертації.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що вперше у вітчизняній педагогічній науці здобувачем було комплексно досліджено проблему цілескерованої фахової підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти; зокрема:

– розроблено та змістовно наповнено структуру теоретичних засад підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти, яка складається з чотирьох взаємопов'язаних та взаємообумовлених груп;

– уточнено й конкретизовано понятійно-категоріальний апарат дослідження («художній профіль навчання позашкільної освіти», «професійна підготовка майбутніх викладачів образотворчого мистецтва», «готовність майбутнього викладача образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти», «педагогічні умови підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти», «квазіпрофесійна суб'єктність майбутнього викладача образотворчого мистецтва»);

– розроблено компонентно-структурний склад феномена «готовність майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти», який складається з компонентів (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, особистісно-творчий, діяльнісно-рефлексивний), критеріїв, показників та рівнів сформованості означеної готовності;

– науково обґрунтовано, розроблено й експериментально перевірено педагогічні умови підготовки майбутніх викладачів-художників до подальшої трудової діяльності у системі позашкільля (формування у майбутніх викладачів образотворчого мистецтва позитивної мотивації та особистісної потреби до художньо-педагогічної діяльності у позашкільних закладах освіти; збагачення змісту освітніх компонент тематикою, скерованою на ґрунтовне розуміння сутності позашкільної освіти художнього профілю

навчання та трудових функцій викладача-позашкільника; забезпечення максимального наближення змістового наповнення педагогічної практики до майбутньої професійної діяльності; формування квазіпрофесійної суб'єктної позиції та індивідуального стилю роботи майбутнього викладача-художника);

– розроблено науково-методичний ансамбль із принципів, підходів та концепт-позицій, а також розроблено та графічно візуалізовано механізм реалізації зазначених вище педагогічних умов;

– удосконалено форми організації освітнього процесу та технології навчання;

– розроблено та апробовано діагностичний комплекс для визначення рівнів сформованості показників критеріїв готовності майбутніх викладачів-митців до роботи у системі позашкілля.

4. Значення одержаних результатів для науки і практичного використання. Наукові здобутки П.В. Гамоліна складають теоретичну і методичну базу для подальших досліджень у царині теорії та практики професійної освіти. Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні та впровадженні педагогічних умов підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти; модифікації та коригуванні змісту обов'язкових освітніх компонент («Психологія», «Педагогіка», «Правознавство», «Методика викладання образотворчого мистецтва», «Педагогічний рисунок»); розробленні та впровадженні в освітній процес спеціальних курсів («Основи художньо-педагогічної роботи у позашкільних закладах освіти», «Мистецтво комунікації»); створенні банку різних навчальних завдань, спрямованих на формування готовності майбутніх викладачів-художників до роботи в позашкільних закладах освіти; розробці діагностичного апарату дослідження для визначення рівнів сформованості компонентів зазначеної готовності та ін.

5. Повнота викладу основних результатів дисертації в публікаціях здобувача. Основні положення дисертації знайшли відображення у 18 наукових публікаціях; з-поміж яких: 6 статей у провідних наукових фахових виданнях України (категорія Б); 1 стаття у зарубіжному виданні, індексованому у наукометричній базі Scopus; 11 тез доповідей у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських конференцій, що відповідає чинним вимогам.

6. Характеристика структури та змісту дисертації. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується логічною структурою роботи, яка демонструє траєкторію проведеного наукового дослідження. Так, дисертація складається з анотації українською та англійською мовами, переліку умовних скорочень, вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Відзначимо, що змістове наповнення роботи всебічно висвітлює ключові аспекти теми, відповідає меті та поставленим завданням дослідження. Палітра використаних у дослідженні методів є варіативною, та гармонійно поєднує теоретичні, емпіричні, статистичні інструменти. Загалом текст рукопису відзначається логічністю викладу матеріалу, змістовою завершеністю, цілісністю та зв'язністю усіх його елементів.

У першому розділі – *«Теоретичні засади професійної підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти»*, на основі цілісного аналізу сучасної освітньої практики, філософської, психолого-педагогічної, мистецтвознавчої літератури дисертантом окреслена історія розвитку позашкільної освіти та професійної підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва; проаналізовані вітчизняні нормативно-правові документи стосовно позашкільної освіти та підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва; розглянуті наукові праці, у яких конкретизовано основні дефініції дослідження, що дало можливість витлумачити авторське бачення трьох фундаментальних для

започаткованого дослідження терміносполук; а саме: «художній профіль навчання позашкільної освіти», «професійна підготовка майбутніх викладачів образотворчого мистецтва» та «готовність майбутнього викладача образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти»; досліджено сучасний досвід і напрями наукових пошуків щодо професійної підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти; а також достатньо ґрунтовно схарактеризовано компонентну структуру досліджуваного поняття.

У другому розділі – *«Обґрунтування та експериментальна перевірка педагогічних умов підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти»* автором, на основі здійсненого теоретичного аналізу, цілком правомірно уточнено і конкретизовано сутність терміносполуки «педагогічні умови підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти», до яких віднесено: формування у майбутніх викладачів образотворчого мистецтва позитивної мотивації та особистісної потреби до художньо-педагогічної діяльності у позашкільних закладах освіти; збагачення змісту освітніх компонент тематикою, скерованою на ґрунтовне розуміння сутності позашкільної освіти художнього профілю навчання та трудових функцій викладача-позашкільника; забезпечення максимального наближення змістового наповнення педагогічної практики до майбутньої професійної діяльності; формування квазіпрофесійної суб'єктної позиції та індивідуального стилю роботи майбутнього викладача-художника. Окрім того, у дослідженні висвітлено організаційно-процесуальні аспекти експерименту; представлено формувальний етап експерименту із детальним описом процесу імплементації комплексу запропонованих педагогічних умов; подані одержані кількісні результати та здійснений їх аналіз.

На схвалення заслуговує розроблений механізм одночасної та паралельної реалізації педагогічних умов підготовки майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти

(рис. 2.2, стор. 159), який ґрунтується на концепт-позиціях, загальнодидактичних та специфічних принципах і методологічних підходах.

П.В. Гамоліним доведено, що реалізація педагогічних умов у процесі фахової підготовки в закладах вищої освіти майбутніх викладачів образотворчого мистецтва для системи позашкілля призвела до суттєвих статистично значущих змін у рівні сформованості означеної готовності. Статистичну достовірність одержаних результатів підтверджено за допомогою критерію Пірсона. Результати експерименту є переконливою підставою для того, щоб уважати мету і завдання дисертаційного дослідження досягнутими. Здобутки дисертаційної роботи акумулюються у висновках, обґрунтованість яких не викликає сумнівів з огляду на змістовність здійсненої наукової розвідки, що характеризується як науковою значущістю, так і практичною корисністю.

Відзначимо, що представлені у дисертаційному дослідженні достатньо ґрунтовні додатки, обсяг яких становить понад сотню сторінок, унаочнюють його змістове наповнення, суттєво розширюють уявлення про здійснену роботу, та є цілком доречними.

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам та дані про відсутність порушень академічної доброчесності. Вивчення дисертаційного матеріалу та детальний аналіз наукового доробку здобувача свідчать про повне дотримання встановлених вимог і підтверджують відсутність порушень принципів академічної доброчесності.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Загалом, позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертантом результатів, вважаємо за необхідне висловити окремі міркування, що виникли у процесі рецензування дисертації та вимагають окремих уточнень і пояснень.

1. У дослідженні автором було проаналізовано змістове наповнення освітньо-професійних програм дванадцяти вітчизняних закладів вищої освіти, які реалізуються за спеціальностями 014.12 Середня освіта

(образотворче мистецтво) та 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, результати якого презентовані у додатку Д. Уважаємо, що потребує роз'яснення, чому саме зі ЗВО та ОПП були обрані, адже серед них відсутній Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича – заклад, у якому було проведено педагогічне дослідження.

2. У контексті реалізації третьої педагогічної умови автором була розроблена програма педагогічної практики, яку учасники експериментальної групи проходили на базах позашкільних закладів освіти. У програмі вказано, що обсяг цієї практики становить 180 год. (6 кр.), а тривалість – 6 тижнів. Традиційно, при такому обсязі, тривалість практики становить 4 тижні. Вважаємо, що варто було б роз'яснити у дисертації, чим це було обумовлено.

3. Із тексту рукопису стає зрозуміло, що у реалізації педагогічного експерименту були задіяні науково-педагогічні працівники, котрі є штатними працівниками закладів, у яких проводився експеримент. Однак, не цілком зрозуміло, яка саме була роль автора; тобто, де він був активною дійовою особою, а де виступав у ролі координатора діяльності інших викладачів.

4. Ураховуючи те, що педагогічний експеримент проводився на базі кількох закладів вищої освіти за освітньо-професійними програмами спеціальностей 014.12 та 023, вважаємо, що доцільніше було б представляти статистичні результати констатувального та контрольного етапів по кожному закладу. Це дозволило б додатково проаналізувати, у контексті якої спеціальності краще здійснюється підготовка майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти та з чим це пов'язано.

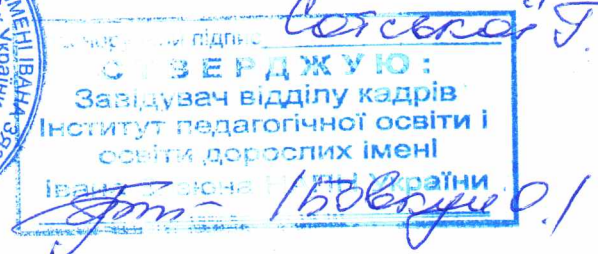
Утім, висловлені зауваження та побажання мають рекомендаційний характер і є приводом для наукової дискусії. Загалом вони не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи Гамоліна Павла Володимировича «Підготовка майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти».

9. Загальний висновок. Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження Гамоліна Павла Володимировича «Підготовка майбутніх викладачів образотворчого мистецтва до роботи в позашкільних закладах освіти» за науковим рівнем і новизною поставлених завдань, обґрунтованістю основних положень, практичним значенням отриманих результатів відповідає кваліфікаційним вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.); Постанові Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами, внесеними відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 р. № 341), а його автор – Гамолін Павло Володимирович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
заступник директора з науково-
експериментальної роботи Інституту
педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України

Галина СОТСЬКА

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 15:03:26 26.01.2026

Назва файлу з підписом: відгук опонента_Сотська Г.І..pdf.p7s
Розмір файлу з підписом: 5.2 МБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: відгук опонента_Сотська Г.І..pdf
Розмір файлу без підпису: 5.2 МБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: СОТСЬКА ГАЛИНА ІВАНІВНА

П.І.Б.: СОТСЬКА ГАЛИНА ІВАНІВНА

Країна: Україна

РНОКПП: 2457216962

Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 15:03:25
26.01.2026

Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"

Серійний номер: 5E984D526F82F38F040000000E103601CDD4AF06

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Удосконалений

Тип контейнера: Підпис та дані в одному файлі (CAAdES enveloped)

Формат підпису: З повними даними ЦСК для перевірки (CAAdES-X Long)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2025.08.25 13:00